אין מעמידין פרק שני עבודה זרה לה.

מסורת הש"ס

א) [לעיל לא: ע"ש], ב) [עי' תוס' ד"ה לפי שא"ל מוכח דגרסתם כי' ר' ירמיה וקן לקמן לט: כתוס' ד"ה יש"מ מס"נ], ג) [חולין קנח.], ד) [חולין קנח:], ה) [שמות כז], ו) [נזמות רש"ש], ז) מחלב עובד כוכבים כל"ל רש"ל, ח) [עי' היטב תוס' נ"ב מו: ד"ה שלמה], ט) מהרש"ל מ"ז,

תורה אור השלם

1. ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין:
שיר השירים א ב

לעזי רש"י

פורייר"ר. לנבור.
מישגא"א. מי-נביזה, נסיוב החלב.

מוסף רש"י

הזריקה לשם עבודת כוכבים ולא זרק (זבחים י'). אלא שחטה לשם עבודת כוכבים שהיא בדעתו לעובדה כשחיטה זו דבר הכל אסורה, דהא זבחי מתים הוא, אלא כשלא היה מתכוין לחיות שחיטה זו עבודה לעבודת כוכבים, אלא שחטה לעצמו על מנת שיעבוד העבודת כוכבים בזריקת דמה או בהקטר אלבה (חולין לט:). ר' יוחנן אמר אסורה. בהנאה כדין זבחי מתים, חבחי מתים ילפינן (לעיל כט:) שם שם מעבלה עבודה (זבחים י'). ואע"פ שהשחיטה לאו לעבודת כוכבים היתה ואפילו לא זרק דמה לעבודת כוכבים נאסרה, וילפינן טעמא בשחיטת חולין (לט:) דנמר לה לה ממחבת פיגול דהרוח מעבודה לעבודה, דהשוחט את האבר על מנת לזרוק את הדם למחר פיגול (סנהדרין סא:). **מחשבין מעבודה לעבודה.** כשחיבר בשעת עבודה זו על עבודה אחרת, כגון שחיבר בשחיטה על הזריקה, הרוח מחבבה לגבי עבודת כוכבים (חולין לט:) מחבבה היא לענין זבחי מתים ליאסר בהנאה (זבחים י'). וילפינן חרב. לאיסור עבודת כוכבים, מפנים. ממחבת פיגול של פנים, שהזמנו על מנת לזרוק דם למחר לו להקטיר לאמורין למחר ואם עיקר פיגול (חולין לט:). ורשב"ל אמר מותרת. לא יליף חוץ מפנים, אין מחבבין מעבודה לעבודה (שם סנהדרין סא:).

ישן מותר. כל דבר גילוי שהשאו אותו על מנת שיחזיר, אין מניחו אדם של נחש ליחן אם היה בתוכו (לעיל לא:). **קיבת העובד כוכבים.** קיבה זהו חלב קרום שבתוך הקיבה (חולין קמז:). **חדא קתני.** משום דשל נבלה היא אסר לה (שם קמז:).

רבינו חננאל

חיה ולא הודו לו. אלא אמרו לא נהנין ולא מועלין והא עולה איסורי הנאה הן. אלמא איסורי הנאה פרשן מותר והדר תני ליה מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים. ואמר ליה א"כ למה לא אסורה בהנאה.

אלמא איסורי הנאה פרשן שרי. ועגלי עבודת כוכבים פרשן אסור. ו) ולמה לא אסורה בהנאה משום דליתא לאיסורא בעיניה לא אסורה בהנאה. הכא נמי בבנינה נמי ליתא לאיסורא בעיניה. אמר ליה שאני הכא דכיון דאיסורא הוא דקא מוקים לה חשיב וכמאן דאיתיה בעיניה דמי אמאי לא אסורה בהנאה: השיאו לדבר אחר וכו'. ירושלמי מפני מה לא גילה לו אם להפליגו נתכוין היה לו להשיאו באלו שאין להן הכרע כגון שאת ארוד מחר משוקדים וקם כו'. א"ר יוחנן מפני שבקרוב אסורה (וישמע) [וד' ישמעאל] תלמיד

ו) נראה לע"ל והא דלא אהדר ליה דמשו"ה לא אקרוב כמו נמוריים לרבנן מבוש דליתא וכו' אמר לך שאני הכא וכו' וכמאן דאיתיא בעיניה דמי ומשו"ה פרך דאמאי לא אקרוב כנראה כע"ל.

מכלל דאיסורי הנאה. כי עולה וה"ה לשור הנסקל שרי פרשייהו: **דברי דודיך.** דברי סופרים: **מיינה.** עיקר תורה שבכתב: **חשוק שפסוקיך.** כדמתרגמינן ותשוקיהם[ב] וכדושיהן: **ואל תכבל להציב.** ואל תדקדק להקשות לו: **גזרה תדשה.** מקרוב גזרו על הגבינה: **ואין מפקפקין בה.** ואין מפרשין טעמה כדמפרש ואזיל. מפקפקין לשון מטיקה כדבר סתום לפשפשו ובלע"ז פורי"ר כמו (פוסה דף טו.). מפקפק ונוטל אחת מכיעתיים: **לא מגלו טעמא.** למה גזרו עליו: **דלמא איכא.** דלית ליה ההוא טעמא ולא בדיל מיניה ומזגל בה אבל השתא דלא מגלו טעמא דמלתא בדלי מיניה כ"ע לסברי קמו רבנן במלתא דאמי מיניה מורכא ואזן הוא דלא בקיאינן בטעמא: **יבש מוסר.** כל גילוי שיבש מותר לחרם של נחש אילו היה שם לא היה מניחו ליבש: **ישן מוסר וכו'.** יין וסכר שנתגלו כשהם חדשים והמתין להם עד שנתישנו מותר דאי היה בו חרם של נחש לא היה מניחו לישן: **לפי שא"ל לגבינה בלא לחלומי חלב.** בין גומה[ו] של גבינה נשאר מן החלב וחלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רוחה אסור דלמא עריב ביה חלב טמא[ב] וחלב טמא אינו עומד ואם עריב טמא בטהור הטמא נשאר עם נקיוני דחלבא הטהור שקורין מיגש"ל וחלב טמא אסור מן התורה ובנכורות (דף ו:) ילפינן לה ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו: **בעור קיבת נבלה.** ועור לאו פירשא הוא ואסור: **ומי אמר שמואל.** דעור קיבת נבלה[ג] דאסורה אבל קיבה עצמה דנבלה דהיינו חלב הקרוש הכנוס בתוכי הטלה שריא אלמא פירשא בעלמא הוא: כאן

מכלל דאיסורי הנאה שרו פרשייהו ומדקא"ל מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים וקא מהדר ליה א"כ למה לא אסרוה בהנאה מכלל דעבודת כוכבים אסור פרשייהו ולהדר ליה משום דליתיה לאיסורא בעיניה דהא מוריים לרבנן דלא אסרוהו בהנאה מ"ט לאו משום דליתיה לאיסורא בעיניה אמרי הכא כיון דאוקמיה קא מוקים חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה: השיאו לדבר אחר וכו': מאי יכי טובים דודיך מיין כי אתא רב דימי אמר אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע עריבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של תורה מ"ש האי קרא דשייליה אר"ש בן פזי ואיתימא ר"ש בר אמי מרישיה דקרא קא"ל יישקני מנשיקות פיהו אמר ליה ישמעאל אחי חשוק שפתותיך זו בזו ואל תבהל להשיב מ"ט אמר עולא ואיתימא רב שמואל בר אבא גזרה חדשה היא ואין מפקפקין בה מאי גזירתא אר"ש בן פזי אמר ריב"ל משום ניקור ולימא ליה משום ניקור כדעולא דאמר עולא כי גזרי גזירתא במערבא לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא דלמא איכא אינש דלא ס"ל ואתי לזלזולי בה מגדף בה ר' ירמיה אלא מעתה יבשה תשתרי ישן תשתרי דא"ר חנינא יבש מותר אין מניחו ליבש [ד]יישן מותר [ה] אין מניחו לישן א"ר [ו]חנינא לפי שא"א לה בלא צחצוחי חלב. ואמר שמואל חדא קתני א[ז]קיבת שחיטת עובד כוכבים נבלה אסורה ל"ק כאן

מאי שנא האי קרא דשייליה. ומסיק מריש דקרא ירושלמי אם להפליגו נתכוין הוה לו להפליגו בדברים אחרים כה' מקראות שבתורה שהסימנן ממ"ש ת"ו מחר משוקדים שלת אחרו וקם ת"ר אילא דברים שמשיקין עליהם את הפה שנאמר יישקני מנשיקות פיהו ר"ש בר מגי בשם ר' שמואל בר נחמני כבשים לבושן וגו' כבשים כתיב הא כיצד בשעה שהלמידין קטנים כבוש לפניהם ד"ת הגדילו ועשו כעתודים גלה להם רזי תורה וקתני התם דר' ישמעאל קטן היה באותה שעה ומסיים להלן דמני ר"ש בן יוחי ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם מה (ד) הסימן הזאת אינה נגלית לכל בריה וכריה כך אין לך רשות לשקע עצמך על ד"ת אלא בפני אדם כשר וגדולה כי זהו טעם תלמוד שלנו דקתמר בסמוך כי גזרי גזירתא במערבא כו' אלא שאינו מפרשו כאן היטב ואומר מורי הר"ר אלחנן שזהו מה שיקד הקליר בפרשת פרה אדומה אין להרהר על מה נתקקה שכולם נתנו בנשיקה לשון משיקין עליהם את הפה: **משום** ניקור. תימה לקמן דמסקינן טעמא דחלב דבעינן ישראל רוחה דחייסינן לעירוב אבל טמא מיפוק ליה משום גילוי וי"ל דאין ה"ל אלא טעמא פסיקא ליה נקט הכא בשאין ישראל רוחה דמעבר אבל טעמא דגילוי זמנין דלא שייך כגון שמלא העובד כוכבים יונא ממקום שחולב שם דכיון שכל שעה מופסו בידו ליכא למיחש לניקור אל"ת מפני מה אסרו משום גילוי יותר ממיים ודבש למאן דאית ליה בהאי טריפות (חולין דף מט:) דשייך בהו גילוי וי"ל דבכל המשקים אע"ג דלא קפדי מגלוי משום נקור אמנקיותא מיהא קפדי אבל גבי חלב מתון שרוב פעמים אינו נאבל בעין וגם מסגנן אותו אמנקיותא נמי לא קפדי ומסגנת אינו מועיל כלום לחרם כדאמר בהגחל בתרא (ב"ק דף קטו:) דלא מהני מסגנת היכא דטרקיה פי' שערבנו: **ישן** תשתרי. תימה ליפני גזרה ישן אלו חדש כדמשני לעיל (דף לח:) גבי שכר וי"ל דהתם איכא למיגזר דלא מינכר כולי האי בין ישן לחדש כמו גבי גבינה: **לפי** שא"א בלא צחצוחי חלב. פ"ה בין גומות של גבינה נשאר מן החלב ולמאן עריב ביה חלב טמא ובקשה דא"כ ה"ל לר' ירמיה למימר אלא כיון דהכלר ביה מסגיא קמא ועוד דאלמא מי חייסינן דעובד כוכבים שוטה הוה שעירב בו חלב טמא אע"פ שהוא יודע שאינו עומד לכן פר"ת דקאי אמאי דהוה פריך יבשה תשתרי (ה) ומשני דאפי' כשהוא נראה ישן לעולם נשאר בהתם כמוך לחלומות הגבינה ביני אלפי ורי"ל הבית לאיה מן הירושלמי לדברי ר"ת דקתמר חלב העובד כוכבים למה אסור משום גלוי ויעמיד ת"ק שמואל בר רב יצחק מפני אדם הנתון בין הנקבים ופי' ליבש ומסיק מפני אדם הנתון בין הנקבים כמו שמתרץ בתלמודנו אבל אין לפרש כפירוש הר"ר אלחנן דקאי אחריהו משום גלוי יעמידנו ואם יש בו אדם לא יעמוד דהכי מקשה התלמוד גבי חלב טמא בסמוך דליתיה דהא לא מצינו בשום מקום שיהא חלב (ו) להקפות בשביל אדם הנתון בו: **מפני** שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה. וא"ת מאי איריא נבלה אפי' שחוטה גמי אסורה משום בשר בחלב וי"ל דדוקא נקט נבלה דאז איכא הא איסורא דאוריתא אבל בשחוטה משום בשר בחלב ליכא איסורא דאוריתא דלוגן בלוגן הוא ואע"ג דאוקומי קא מוקים אינו אסור אלא מדרבנן: **ומי אמר שמואל הבי.** ה"ה דהוה מצי למפרך בפשיטות ממתני' דחולין (דף קטו.) אלא משמואל אשמואל איתא (ח) למפרך: **חדא** קתני קיבת שחיטת עובד כוכבים נבלה היא. תימה לפי מה שפיר"ת סוף כל הבשר (חולין דף קטו: ופס) שיש חילוק בחלב הקיבה שאותו שהוא קרום לא נאסר מעולם אף קודם חזרה דפירשה בעלמא הוא שאינו ראוי אלא להעמידה אבל חלב הגלול שאינו ראוי להעמידה כלל מתחלה היו מתחברין חלב גמור וחזרו בהם מתוך קושיא דקיבת העולה דשורפה מיה אע"פ אש"ת אלא יתעבד מחלב הגלול עם הקרום ולפירוש זה קשיא אמאי לא משני הכא כולה קודם חזרה והכא דקתני גבי העמדה מיירי בקרום ולהכי דייקי' הא קיבה גופא שריא והתם דלא מיירי בהעמדה מיירי בגלול וי"ל דהכי דאין לגלול מעמיד דמ"מ אין העובדי כוכבים בוררין אותו כ"כ אלא יאסר מן הגלול ומדקתמר שמואל בעור קיבת נבלה משמע הא קיבה גופא שריא ואע"פ שנאסר אם מן הגלול כדפי' שאין העובדי כוכבים עוררים לברר ואור"ת כי עכשיו לא מצינו טעם פשוט לאיסור בגבינת העובד כוכבים דהא טעם האיסור הוה משום ניקור כריב"ל דקי"ל הלכה כריב"ל אף לגבי ר' יוחנן וכ"ש לגבי שמואל דהא (עירובין מז:) שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן וכן בסדר תנאים ואמוראים פסק הלכה כריב"ל בכ"מ וגם דברי רב אחא בר אהבה אינם כלום כיון שאינו אותו רב אחא בר אהבה שהיה תלמידו של רבא שהיה בתרבא שהרי החכרו דבריו קודם דברי רב חסדא ורב [ט]נחמן [י]בר יצחק שהיו קדמונים יותר מרבא וגם דברי רב חסדא ורב נחמן בר יצחק עמדו בקושיא וליכא למיחש נמי משום עילוג חלב טמא דכפרי' לעיל [י](גבי) אלא [ט](עמד) כפרש"י שהרי העובדי כוכבים שוטים לערב בו חלב טמא ומאחר שאינו עומד אלא ולאי אין הטעם אלא משום נקור ואנו שאין נחשים מצוין ביניכו אין לחוש משום גלוי ואין לומר דדבר שבמנין הוא ונריך מנין אחר להתירו מי ולאי הוא כשאסרו תחלה לא אסרו אלא במקום שהנחשים מצוין כמו שאפרש לקמן גבי יין נסך (דף מז: ד"ה לאפוקי) וגם בהרבה מקומות יש שאוכלים אותם מפני שמעמידין אותם בפרמים וגם גאוני גרבונא התירו אותם במקומן מטעם שמעמידין אותם בפרמים מיהו במקומנו שמעמידין בקיבה אומר הרב ר"י בן הר"ר חיים שיש טעם קצת לאסור מפני שמולחין הקיבה בעורה ואיכא לאיסור דבשר בחלב דמליח הרי הוא כרותח ואני ראיתי מקומות שהן מעמידים בנבלת דבר אחר מליח:

מפני

לזלזולי בה. מגדף בה רבי אבהו אלא מעתה יבשה נשאין בה חשש ניקור תשתרי. ופריק ר' ירמיה דאין אפשר לה בלא צחצוחי חלב. וכיון דאיכא לחלוחית ויהרא האי. ושמואל אמר לא אסורה אלא מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה מכלל שהקיבה גופא שריא דפרשא בעלמא היא. איני דשמואל שרי בקיבה גופא והתנן קיבת העובד כוכבים ושל נבלה הרי זו אסורה. והוינן בה ושחיטת עובד כוכבים לאו נבילה היא. ואמר שמואל חדא קתני והכי קתני קיבת שחיטת עובד כוכבים נבילה והרי זו אסורה. ופרקינן לא קשיא

עין משפט נר מצוה

קיח א מי"ד מהל' שחיטה הלכה יא
סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' כ סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) נב"ל אין מניחו ליבן (אלא ת"ר ירמיה) תא"מ וי"ב ס"מ אין זה וכן היתה גירסת התוספות: (ב) רש"י ד"ה לפי שא"ל וכו' דלמא עריב ביה חלב טמא ואע"ג דחלב טמא אינו עומד מכל מקום אם עריב טמא בטהור וכו' נקיוני דחלבא של הטהור: (ג) ד"ה ומי וכו' נבלה הוא דאסורה: (ד) תוס' ד"ה מאי שנא וכו' מה השימה הזאת אינה: (ה) ד"ה לפי וכו' יבשה תשתרי ישן תשתרי ומשני דאפילו בשהוא נראה יבש וישן לעולם נשאר: (ו) בא"ד וקושיא שיה קיימא אגבינה כלומר גבינה שיעשו ממנה מיהא מיתסרא דאדם אינו כל"ל ומיהא הוא נמחק וכ"כ כלומר קיבת הלי היא הא דקתמר חלב העובד כוכבים למה אסור וקושיא הגבינה היא הא דקתמר חלב לפי הר"ת קושיא הגבינה קאי נמי אחלב וכמי הכי פריך ויעמיד פירוש יעמיד מקומו ואם הוא עומד הוא נסיון להכשיר כל החלב: (ז) בא"ד שיעיא חלב מלהקפות: (ח) ד"ה ומי וכו' מיתא ליה למפרך: (ט) ד"ה מדא וכו' וכ נחמן שהיו קדמונים יותר מרבא דגם דברי רב חסדא ורב נחמן עמדו בקושיא ולכא למיחש נמי משום עילוג חלב טמא ואע"ג דמשום גלוי אינו עומד מאחר שאינו עומד בדפרישות לעיל אלא ולאי כל"ל ומיהא נר ילחק נמחק כ' פעמים:

רבינו חננאל (המשך)

קטן (היה) באותה שעה. ראין מגלין להן רזי תורה עד שיגדלו. וכו' שמעון בן יוחאי. דתנא ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. מה השימה. פי' המציאה אינה נגלית לכל בריה כך אין לך רשות לשקע את עצמך בדברי תורה. אלא לפני תלמידים הגונים כשרים. ודאתן עלה קרא מאי פירושיה כו': **ירושלמי** דודים דברי סופרים. יין דברי תורה. טובים דודיך מיין. חביבין דברי סופרים מדברי תורה. תדע שהרי ר' טרפון אילו לא קרא קריאת שמע לא היה עובר אלא בעשה. ומפני שעבר על דברי חכמים נתחייב מיתה. על שם ופורץ גדר ישכנו נחש. ותנן נמי האומר אין תפלין לעבור על ד"ת פטור. (המשנה) טוטפת להוסיף על דברי סופרים חייב. א"ל (ר') ישמעאל חשוק שפתותיך ואל תהא נבהל להשיב. ומאי שעמא איר יוחנן גזירה חדשה היתה משום ניקור. וכד גזרי גזירה במערבא לא מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא. עד דתפשוט בכל ישראל. דחייסי דלמא איכא מאן דלא סביראא ליה ואתי

רבינו חננאל

לזלזולי בה. אלא מעתה יבשה תשתרי. ומאי דאמרת דאיכא לחלוחית ויהרא. אמר ליה שאני הכא דכיון דאיתיה בעיניה דמי אמאי לא אסורה בהנאה: השיאו לדבר אחר וכו'. ירושלמי מפני מה לא גילה לו אם להפליגו נתכוין היה לו להשיאו באלו שאין להן הכרע כגון שאת ארוד מחר משוקדים וקם כו'. א"ר יוחנן מפני שבקרוב אסורה (וישמע) [וד' ישמעאל] תלמיד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com